

Вовків боятися — в ліс не ходити

Досвід колишніх республік СРСР свідчить:
членство у СОТ має як свої плюси, так і мінуси

Дмитро Губенко, Ольга Іваненко

Не робить із СОТ монстра! — закликає українців директор Центру соціально-економічних досліджень CASE-Киргизстан Роман Могилевський. І він знає, що каже, адже у 1998 році Киргизстан став першою пострадянською країною, яка приєдналася до Світової організації торгівлі (СОТ). При цьому переговори Бішкек провів рекордно швидко — за два з половиною роки.

Україна ж витратила на перемовини понад 14 років і незабаром стане аж восьмою пострадянською республікою, яка приєдналася до СОТ. Досвід сімох наших попередників свідчить, що нічого страшного у членстві в цій організації немає. Оскільки зі вступом країн Балтії до Євросоюзу їхні зобов'язання щодо СОТ були анульовані (тепер на Естонію, Литву, Латвію поширюються зобов'язання ЄС), „Новинар” вирішив вивчити досвід країн-членів СНД, які випередили нас на шляху до СОТ, — Киргизстану, Грузії, Молдови та Вірменії.

ОЛЕКСАНДР ПАСКОВЕР

АНІ ДОБРОГО, АНІ ПОГАНОВО

На час вступу до СОТ у 1998 році Киргизстан вже давно лібералізував зовнішню торгівлю і внутрішній ринок країни заповнили імпортовані товари. Більшість же підприємств, яким членство у СОТ могло зашкодити, припинили роботу ще до вступу. А тому, як вважає Могилевський, нічого дуже поганого і нічого дуже доброго Киргизстан від своєї участі у СОТ не отримав. Обсяги експорту та інвестиції, звичайно, зросли, але не значно.

„Ми досі дуже мало торгуємо з країнами СОТ”, — каже він. Головні торговельні партнери країни — Росія та Казахстан — вже давно ведуть переговори про вступ, але вони поки що не увінчалися успіхом. Якщо ж їх все-таки приймуть до СОТ, то членство у цій організації стане для Киргизстану важливішим.

Втім, торгівля з Росією та Казахстаном і так бурхливо зростає, і членство у СОТ цьому аж ніяк не завадило. Доречі, Киргизстан з 2000 року є також членом ЄврАзЕС (Євразійського економічного співтовариства) — регіонального економічного союзу Росії, Білорусії, Казахстану, Киргизстану, Узбекистану та Таджикистану. Це співтовариство, однак, не принесло країні великої користі, оскільки в його рамках так і не було створено реального митного союзу. І якщо він навіть з'явиться, то, на думку Могилевського, Киргизстан не зможе взяти у ньому участь, адже тоді країні доведеться фактично наново проводити всі переговори з СОТ.

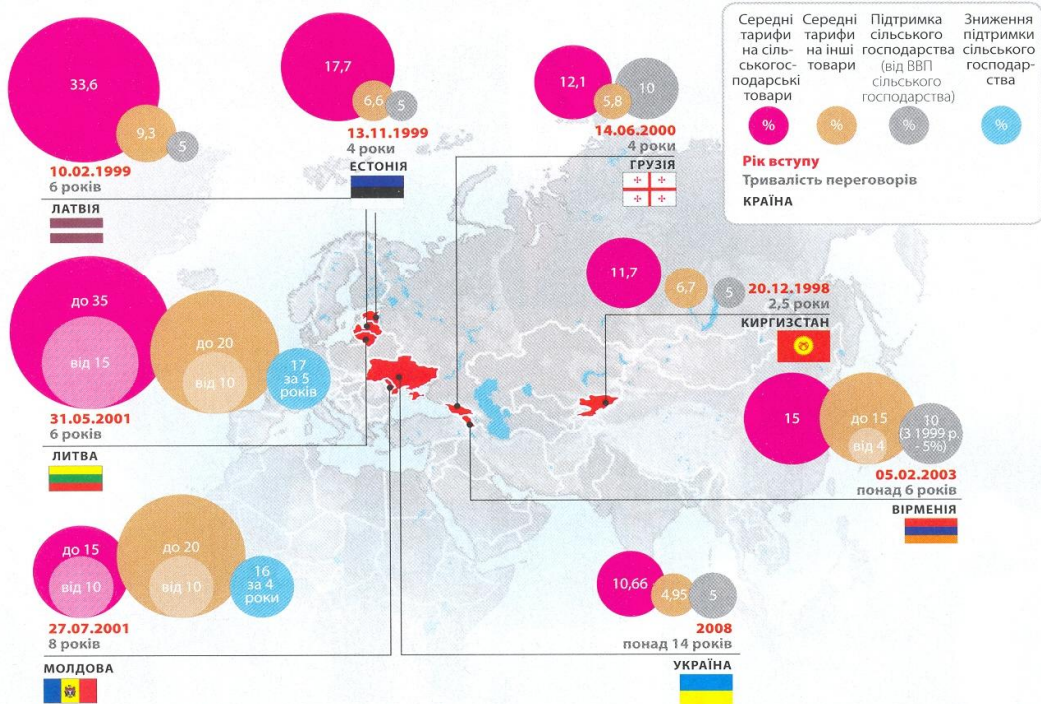
ЩИРИЙ І ОПТИМІСТИЧНИЙ: СОТ — не панацея, а цивілізовані правила гри, переконаний Ладо Папава, економіст й экс-міністр економіки Грузії. Він вітає Україну із приєднанням до цієї організації і впевнений, що це піде на користь нашій країні

ГРУЗИНСЬКИЙ ОПТИМІЗМ

Головну перевагу членства у СОТ грузини вбачають у ліквідації протекціонізму. „У країнах із перехідною економікою дуже велика небезпека скористатися спокусами протекціонізму. В Грузії такі спокуси завжди були. А протекціонізм обмежує конкуренцію і призводить до того, що вітчизняний споживач змушений купувати гірший товар за вищими цінами”, — пояснює „Новинареві” Ладо Папава, експерт Центру стратегії та міжнародних досліджень, а в минулому міністр економіки Грузії. Завдяки новим правилам СОТ економіка країни стала відкритою для зовнішньої конкуренції, а політичні діячі втратили можливість використовувати протекціоністські заходи. Не можна сказати, що місцевим виробникам стало від того солодко, але грузини впевнені, що саме потужна конкуренція примушує грузинські компанії заради виживання інвестувати у свій розвиток та підвищення якості продукції. „Будь-який захист призводить до того, що вітчизняний виробник починає лінуватися і випускати недостатньо якісну продукцію”, — переконаний Папава.

Як приклад він наводить ситуацію, коли Росія закрила свій ринок для грузинських вин та мінеральної води, які є однією з найважливіших експортних позицій для країни. Звичайно, швидко знайти заміну величезному російському ринку грузинам не вдалося, але місцеві компанії помалу почали прощтовхуватися на інші ринки, зокрема західних країн. Водночас економісти зауважують: якби Росія теж була членом СОТ, заборонити у такий спосіб імпорт з Грузії їй було б дуже важко. Завдяки вступу до СОТ митні тарифи в Грузії, як і в інших країнах, що приєдналися до цієї організації, знизилися і спростилися. На більшість позицій товарів мита взагалі немає, а на окремі їх види воно становить від 5% до 12%. ▣

На яких умовах вступали до COT пострадянські країни:

„А що означає відсутність імпортного мита? Це перш за все відсутність корупції на митницях”, — переконаний екс-міністр економіки Грузії. „COT — це не панацея, не ключ до економічного процвітання. COT — це певні правила гри, — доводить Ладо Папава. — Можна їсти виделкою і ложкою, а можна просто зубами вчепитися у шматок м’яса. Результат один — ви будете ситими. Але використання ножа й виделки — це цивілізований спосіб, якого дотримується увесь світ”.

МОГЛО БИ БУТИ КРАЩЕ

Молдова витратила на переговори із COT вісім років, але все ж змогла відстояти субсидії для сільського господарства — найважливішої галузі своєї економіки. Тому спеціаліст з розвитку бізнесу місії Міжнародної організації з міграції у Кишиневі Мінку Джеоргете вважає, що Молдова від членства в COT напевно не програла, але й не виграла стільки, скільки могла. І насамперед через те, що уряд сам не завжди виконував свої зобов’язання. Як і Киргизстан, Молдова відкрила ринки ще перед вступом, тому лібералізація зовнішньої торгівлі шоком для неї не стала. Країна навіть виграла від розширення ринків збуту своєї основної експортної продукції — алкоголю. З \$452 млн. у 2000 році експорт зріс до \$1091 млн. у 2005-му. А най-

більшим позитивним моментом членства, на думку Джеоргете, є доступ до інформації, а саме перекладеного англійською законодавства країн — членів COT.

ПРЕСТИЖУ БІЛЬШЕ, НІЖ ВИГОД

Шлях Вірменії до COT, подібно до українського, був довгим і складним. Починаючи з 1993 року, вірмени намагалися якнайшвидше лібералізувати економіку і стати частиною міжнародної спільноти, увійшовши до COT. „Щоправда, Вірменія вступила до COT, вже коли економіка більш-менш стабілізувалася і, в принципі, могла б обійтися і без COT”, — пригадує Абет Мадоян, економічний аналітик аналітичного центру „Мітк”.

Найскладніше було вести переговори щодо сфери торгівлі послугами. На той час на телекомунікаційному ринку країни працював лише один оператор фіксованого та мобільного зв’язку „Арментел”, що мав офіційний статус монополії. За словами Мадояна, урядові довелося вести довгі й виснажливі переговори одночасно із COT та акціонерами „Арментелу”. Проте Вірменія змогла переконатися COT, що домовленості з монополістом важливіші за зобов’язання перед престижним торговельним клубом.

Однак це не стало на заваді розвитку конкуренції. Сьогодні на вірменсько-

му ринку мобільного зв’язку працюють уже два оператори — „Арментел” та „Ві-васелл”, які належать, відповідно, російським „Вимпелкому” та МТС і мають приблизно однакові частки на ринку. Окрім того, Вірменії довелося суттєво змінити законодавство, зокрема у сферах захисту інтелектуальної власності, стандартизації, держзакупівель, а також митне законодавство тощо.

До 2009 року у Вірменії діяли деякі пільги для сільського господарства, зокрема звільнення від сплати ПДВ. Вірмени побоюються, що, коли пільговий термін спливе, на агропромисловий комплекс чекатимуть серйозні проблеми. „Тому основний удар від членства у COT прийме на себе сільське господарство, яке має величезне значення для розвитку країни”, — ділиться прогнозами з „Новинарем” Мадоян. Серед проблем, які не допомогло вирішити членство у COT, — зростання цін на імпортні товари. На думку Мадояна, користі від членства у COT не так і багато. Головний плюс — це наведення ладу в законодавстві Вірменії. „Якщо бути абсолютно чесним, то варто визнати: членство у COT для Вірменії радше питання престижу, перспективи краще інтегруватися у міжнародну спільноту”, — каже економіст. ■